

සන්තති Santhathi

2014

සමාජීය විද්‍යා පීඨය
කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය

පුස්තකාල වර්ගීකරණයේ ඓතිහාසික පසුබිම පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත

විවරණයක්

ඊ. එම්. සමන් කුමාර

හැඳින්වීම

දෛනික ජීවිතයේ දී හමු වන සජීවී හෝ අජීවී වස්තූන් ස්වභාව ධර්මයා විසින් හෝ මිනිසා විසින් සිතා මාතා ම වර්ගීකරණයට ලක් කර ඇත. ඕනෑම ද්‍රව්‍යයක දැකිය හැකි සමාන ලක්ෂණ අනුව ඒවා ඒකරාශී කිරීමත් අසමාන ලක්ෂණ ඇති දෑ වෙන් කිරීමත් වර්ගීකරණයේ මූලික කාර්යය වේ. මේ හේතුව නිසා එම ද්‍රව්‍යය එකිනෙකින් වෙන් කර හඳුනා ගැනීමට හැකියාව උදා වෙයි. සරල උදාහරණයක් ගතහොත් භූ තලයේ පිහිටීම අනුව ලෝකයේ මහද්වීප, සාගර ආදී වශයෙන් ද, ඒ ඒ ප්‍රදේශවල වෙසෙන ජනයා ජාති, ගෝත්‍ර, කුල, වර්ණ ආදී ලෙසින් ද කර ඇති වර්ගීකරණය පෙන්වා දිය හැකි ය. මෙසේ වර්ගීකරණයට බදුන් කර ඇත්තේ ඒ ඒ ප්‍රදේශ, කලාප හෝ පුද්ගල කණ්ඩායම් තුළ දැකිය හැකි සමාන ලක්ෂණ පදනම් කර ගෙන බව පෙනී යයි. මේ අනුව වර්ගීකරණය යන්න පුස්තකාලයන්ට පමණක් සීමා වූවක් නොවන බවත් එය ලොව පවත්නා සෑම සියලු දෙයකට ම පොදු ධර්මතාවයක් බවත් මොනවට ප්‍රකාශිත ය.

සන්නිවේදන ක්‍රියාවලියෙහි ප්‍රවර්ධනීය අංගයක් ලෙස බිහි වූ පුස්තකාලය වූ කලී ලෝකවාසී අප ලද මහාරස සම්පතකි. අති පෞරාණික ලිඛිත සාහිත්‍යයක පහසු ලද අප අද එකී ප්‍රවර්ධනීය මාවතේ ම ගමන් කරමින් පුස්තකාල පද්ධතියක උරුම කරුවන් වී ඇත. වර්තමාන ලෝක සමාජ සන්දර්භය තුළ පුස්තකාල මනාව සංවිධානය වෙමින් අනභිබවනීය සේවයක නිරත වෙමින් සිටියි. එයට හේතුව නම්, පුස්තකාල සතු මනා සංවිධානගත වීමයි. මෙසේ පැවත එන්නා වූ පුස්තකාලයන්හි සංවිධානයෙහි පදනම වන්නේ වර්ගීකරණයයි. ඒ අනුව එදා මෙදා තුර පුස්තකාල ක්ෂේත්‍රය තුළ වර්ගීකරණ ක්‍රම රාශියක් බිහිව තිබෙනු දැකිය හැකි ය.

අධ්‍යයන අරමුණු

අතීත ඥාන වර්ගීකරණයන්ගෙන් ඇරඹී පුස්තකාල වර්ගීකරණය වර්තමානය වන විට ඉතා පුළුල්ව පැතිරී ගිය විෂය ක්ෂේත්‍රයක් ලෙස දක්නට ඇත. පුස්තකාලයක ඇති පොත්පත්, විවිධ පුස්තකාල ද්‍රව්‍යයන් හා අනෙකුත් සෑම තොරතුරු මාධ්‍යයක් ම මොනායම් හෝ ක්‍රමවේදයකට අනුව වර්ගීකරණයකට ලක් කිරීමට එදා මෙදා තුර විවිධ වර්ගීකරණ ක්‍රමයන් භාවිතයට ගෙන ඇති බව වර්ගීකරණය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කරන්නකුට නිතැතින්ම අවබෝධ වන කරුණකි. ඒ අනුව,

- වර්ගීකරණ සංකල්පයේ ආරම්භයත්, එහි ඓතිහාසික පසුබිම පිළිබඳව සොයා බැලීමත්, එදා මෙදා තුර එහි ක්‍රමික විකාශනය පිළිබඳ කෙටි අදහසක් දැක්වීමත් මෙම ලිපියෙහි ප්‍රධාන අරමුණ වශයෙන් පෙන්වා දිය හැකි ය. මීට අතිරේකව,

- වර්ගීකරණයෙහි ප්‍රාථමික අවධීන් පිළිබඳව එනම්, වර්තමාන වර්ගීකරණවලට පසුබිම් වූ ඥාන වර්ගීකරණ ක්‍රමයන්ගේ සංයුතිය පිබඳව කරුණු ගවේෂණය කිරීමත්,
- එකී ඥාන වර්ගීකරණයන්ගෙන් ඇරඹී පුස්තකාල වර්ගීකරණ පිළිබඳව සවිස්තරාත්මකව කරුණු අධ්‍යයනය කිරීමත්,
- හුදෙක් ම වර්ගීකරණ ඉතිහාසය හා ගුරුකුල පිළිබඳව ගවේෂණය කරන්නකුට ඒ ගැන යම් මාර්ගෝපදේශයක් සැපයීමත්,

මෙම ලිපියෙහි අතිරේක අරමුණු ලෙසින් ගෙනහැර දැක්විය හැකි ය.

අධ්‍යයනයේ වැදගත්කම

ලිපියෙහි වැදගත්කම දෙසට අවධානය යොමු කිරීමේ දී මෙමඟින් වර්ගීකරණය පිළිබඳ පුළුල්ව කරුණු සොයන්නකුට වර්ගීකරණය පිළිබඳ යම් අදහසක් එකවර ග්‍රහණය කර ගැනීමට හැකි ය. ඒ සඳහා පහසු ආකාරයෙන් මෙහි තොරතුරු පෙළ ගස්වා තිබේ. පැරණි ශිෂ්ටාචාර ආශ්‍රිතව තිබූ සමකාලීන ඥාන වර්ගීකරණයන් මෙන්ම ඒ තුළින් ක්‍රමිකව පුස්තකාල වර්ගීකරණයන් බිහි ව විකාශය වූ ආකාරය පිළිබඳවත් මෙහි දී කරුණු අනාවරණය කර ගැනීමට හැකි වීම විශේෂත්වයකි. එමෙන් ම මෙම විෂය පිළිබඳව ඇලුම් කරන ඕනෑම විද්‍යාර්ථියකුට හෝ පර්යේෂකයෙකුට වර්ගීකරණයෙහි උත්පත්තිය, එහි වර්ධනය හා විකාශනයත්, තත්කාලීන පුස්තකාල වර්ගීකරණයන් පිළිබඳවත් පැහැදිළි තොරතුරක් ලබා ගැනීමට මෙය ඉතා වැදගත්වනු ඇත.

සාහිත්‍ය විමර්ශනය

මේ පිළිබඳව ලියවී ඇති පොත්පත් හා සඟරා ලිපි කිහිපයක් හැරුණු කොට සිංහල බසින් ලියවී ඇති පොත්පත් හා ලිපි ලේඛනයන් ඇත්තේ ඉතා අල්ප වශයෙනි. විශේෂයෙන් ඉංග්‍රීසි බසින් ලියවී ඇති තොරතුරු ඇතුළත් පොතපත ප්‍රාමාණික වුවත් එමඟින් වර්ගීකරණය පිළිබඳ පුළුල් අවරණයක් කරනු දැකිය නොහැකි ය. එකිනෙකට වෙනස් වූ වර්ගීකරණයෙහි එක් එක් අංශ මෙම මූලාශ්‍රයන් මඟින් විමර්ශනයට ලක් කර ඇත. ඒ අනුව ඒවායෙන් වර්ගීකරණය පිළිබඳ යම් දැනුමක් ලබා ගත හැකි වුවත් එය ප්‍රමාණාත්මක අතින් මද බව පෙනී යයි.

වර්ගීකරණය ඓතිහාසික පසුබිම පිළිබඳව සාහිත්‍ය විමර්ශනයේ දී ප්‍රධාන වශයෙන් තොරතුරු ලබාගත හැකි ග්‍රන්ථයක් ලෙසින් පී. ආර්. පද්මසිරිගේ පුස්තකාල වර්ගීකරණය නැමැති කෘතිය පෙන්වා දිය හැකි ය. වර්ෂ 2006 දී ප්‍රකාශයට පත්කර ඇති මෙකී ග්‍රන්ථයෙන් වර්ගීකරණයන්හි ඉතිහාසය පිළිබඳවත් වර්තමාන පුස්තකාල වර්ගීකරණයන් පිළිබඳවත් බොහෝ කරුණු අනාවරණය කරගත හැකි ය.

වර්ගීකරණයෙහි ප්‍රාමාණික උගතකු මෙන්ම දකුණු ආසියාවේ ම වර්ගීකරණයෙහි ගුරු ලෙසින් හැඳින්වෙන එම්. පී. සතීජා විසින් 2007 වර්ෂයේ දී රචිත "The Theory and Practice of the Dewey Decimal Classification System" යන කෘතිය වර්ගීකරණයේ න්‍යාය හා භාවිතය සඳහා ලියවී ඇති ඉතා වැදගත්

කෘතියක් ලෙසින් පෙන්වා දිය හැකිය. ඩිවි දශම වර්ගීකරණය සඳහා මෙහි දී ප්‍රමුඛතාවය ලබා දී ඇති අතර එහි ඉතිහාසය, සංස්කරණයන් පිළිබඳ විස්තර මෙන් ම වර්ගීකරණය පිළිබඳව ද බොහෝ තොරතුරු මෙමඟින් අධ්‍යයනය කළ හැකි ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ පුස්තකාල හා තොරතුරු විද්‍යා ක්ෂේත්‍රයෙහි ප්‍රාමාණිකයකු වන මහාචාර්ය පියදාස රණසිංහ සූරිත් විසින් පරිවර්තිත එම්. පී. සතීෂා විසින් රචිත "The Theory and Practice of the Dewey Decimal Classification System" යන කෘතියෙහි සිංහල පරිවර්තනය වන "ඩිවි දශම වර්ගීකරණයෙහි න්‍යාය හා භාවිතය" යන කෘතිය ද මෙහි දී විශේෂයෙන් සඳහන් කළ යුතු ය. වර්ගීකරණය පිළිබඳව සිංහල භාෂාවෙන් රචිත ප්‍රාමාණික කෘතීන්ගේ අඩුව මෙමඟින් සැපිරී ඇති බව පෙනේ. වර්ගීකරණය පිළිබඳ හදාරනු ලබන ඕනෑම අයෙකුට මෙමඟින් ලැබිය හැකි පහසුව සුළුපටු නොවේ. වර්ගීකරණය පිළිබඳව පැන නැගෙන බෙහෝ සංකීර්ණ ගැටලුවලට මින් විසඳුම් ලබා ගත හැකි ය.

පුස්තකාල විද්‍යාවේ ප්‍රාමාණික උගතකු වූ ක්‍රිෂන් කුමාර විසින් 1979 වර්ෂයේ දී ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද "Theory of Classification" යන කෘතියෙන් හා කන්නා විසින් 1996 ලියන ලද පුස්තකාල වර්ගීකරණ අත්පොත යන කෘතියෙන් මෙකී ඥාන වර්ගීකරණ ක්‍රමයන් හා පුස්තකාල වර්ගීකරණයන් පිළිබඳව තොරතුරු බොහෝ ප්‍රමාණයක් උකහාගත හැකි අතර එමඟින් වර්ගීකරණය පිළිබඳව යම් අවබෝධයක් ලැබිය හැකි ය.

"Journal of Library Administration" යන සඟරාවට ලිපියක් සපයමින් "Vizine-Goetz" සහ "Michell" යන දෙදෙනා විසින් වර්ගීකරණ පර්යේෂණ නැමැති ලිපිය මඟින් වර්ගීකරණය පිළිබඳව පර්යේෂණාත්මකව අධ්‍යයනයක් කරමින් එහි ක්‍රමික විකාශය පිළිබඳවත්, පුස්තකාල වර්ගීකරණයන් පිළිබඳවත් කරුණු අනාවරණය කර ඇති අතර එමඟින් වර්ගීකරණයෙහි ඓතිහාසික පසුබිමත්, එහි ක්‍රමික විකාශය පිළිබඳවත් බොහෝ සෙයින් තොරතුරු ගොනුකර ගත හැකි ය.

වර්ගීකරණය ආශ්‍රිත සමකාලීන අර්ථ නිරූපණ

වර්ගීකරණයෙහි ඓතිහාසික පසුබිම පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීමට මත්තෙන් වර්ගීකරණය කුමක්ද යන්නත් එහි මූලික පසුබිම කුමක්ද යන්නත් සලකා බැලිය යතු ය. ඒ සඳහා පුස්තකාල විශේෂඥයින් විසින් දක්වා ඇති නිර්වචන දෙස අවධානය යොමු කර බැලීම තුළින් ම වර්ගීකරණය පිළිබඳ පැහැදිලි අදහසක් ලබා ගත හැකි ය. "Handbook of Library Classification Systems" යන ග්‍රන්ථයෙහි සඳහන් වන පරිදි

"Arranging of things according to likeness and unlikeness. It is the sorting and grouping of things...."

"A classification is a series or system of classes arranged in some order according to some principle or conception, purpose or interest, or some

combination or such. The term is applied to the arrangement either or the class names, or of the things, real or conceptual, that are so classified”

මෙනයින් සලකා බලන කල්හි සමාන වස්තූන් එක ළගින් තැන්පත් කර තැබීමත් අසමාන වස්තූන් ඒවායෙන් වෙන් කර තැබීමත් වර්ගීකරණ ලෙසින් අර්ථ නිරූපණය කර ඇති බව වටහා ගත හැකි ය. එසේ ම යම් විද්‍යාත්මක ක්‍රමවේදයක් යටතේ යම් යම් දෑ එක් එක් කොටස්වලට වෙන් කර දැක්වීම වර්ගීකරණය ලෙසින් පුස්තකාල විශේෂඥයින් විසින් අර්ථ නිරූපණය කර ඇත. “Encyclopaedia of Library and Information Science” නැමැති කෘතියට අනුව වර්ගීකරණය යනුවෙන් අදහස් කරනු ලබන්නේ

“A systematic arrangement be it of ideas scientific specimen's, books or documents is vital of one is to get the best use of one’s collection. The OED classification is the action of classifying or arranging in classes according to common characteristic or affinities and this article considers bibliographical classification.”

වර්ගීකරණය යනු වර්ග කිරීමේ ක්‍රියා මාර්ග හෝ පොදු විශේෂතාවයන් අනුව කාණ්ඩ ලෙස හෙවත් කොටස් ලෙස වර්ග කරමින් ක්‍රමානුකූලව පිළියෙල කිරීමයි. වස්තුවක ස්ථානීය අගය සැලකිල්ලට ගනිමින් යමක් කොටස් කර වෙන් කර දැක්වීම වර්ගීකරණය ලෙසින් අර්ථ නිරූපණය කිරීමට හැකි ය.

ඥාන වර්ගීකරණයේ ප්‍රභවය

උපතේ සිට මිය යන තෙක් ම ජීවිතයේ සෑම හොඳොත්තක ම වර්ගීකරණ ක්‍රියාවලියෙහි නිරත වී සිටීමට මිනිසා පෙළඹී ඇත. අතීතයේ තිබූ මෙකී වර්ගීකරණයන් පරිනත වීම තුළින් එනම්, ඒවා පදනම් කර ගෙන අද තිබෙන පුස්තකාල වර්ගීකරණයන් ලොවට බිහි වී ඇති බව තොරහසකි. ආදී මානවයා තම තමන්ගේ දැනුම අනුව වර්ගීකරණයන් ඉදිරිපත් කළ අතර එය දැනුම් වර්ගීකරණය ලෙසින් අපි හඳුන්වමු. උදාහරණයක් ලෙසින් ලොව මුල් ම ඥාන වර්ගීකරණය ලෙසින් සැලකෙන ඉන්දියාවේ ප්‍රචලිතව පැවැති වේද ශාස්ත්‍රය දැක්විය හැකි ය.

වර්ගීකරණයේ ඓතිහාසික පසුබිම පිළිබඳව නිරීක්ෂණය කර බැලීමේ දී මුල්ම ඥාන වර්ගීකරණය හෙවත් දැනුම් වර්ගීකරණය මෙහි මූලික පදනම වූ බව ඉහතින් ද දැක්වීමු. මිනිසාට සහජයෙන් ම සමාජයේ ඇති නොයෙකුත් දෑ පොදු සමානකම් අනුව වර්ග කර ගැනීමට ශක්තියක් තිබේ. මේ අනුව අවුල් වූ සමාජයක කිසියම් අබෝධයක් ඇතිව පිවත් වීමට ඔහුට හැකි වේ. මෙම සහජ ශක්තිය අත්තිවාරම කරගත් දාර්ශනිකයෝ මිනිස් නුවන සමාන කොටස්වලට බෙදා දැක්වීමට ඉදිරිපත් වූහ. දැනුමට සම්බන්ධ යම් යම් අදහස් හා තොරතුරු වර්ගීකරණය කිරීම දැනුම වර්ගීකරණයයි. දැනුම වර්ගීකරණයෙහි අරමුණ වන්නේ විවිධ අරමුණු අරභයා ඥානය වර්ගීකරණය කිරීමයි. දැනුම් වර්ගීකරණය විවිධ දාර්ශනිකයන්, චින්තකයින්, ඥාන විද්‍යාවට සම්බන්ධ ආචාර්යවරුන් හා දැනුමට රුචිකත්වයක් දක්වන්නන් විසින් සිදු කර ඇත.

මෙසේ දැනුම් වර්ගීකරණ ක්‍රමයන් ඉදිරිපත් කළ අය අතර ග්‍රැන්සිස් ඩේකන්, සැමුවෙල් ටේලර්, කොල්රිච් හර්බට්, හර්බට් ස්පෙන්සර්, හැරිසන්, එමානුවෙල් ඩාන්වැනි අය පෙන්වා දිය හැකි ය. වර්ගීකරණයෙහි ඓතිහාසික පසුබිම පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීමේ දී ඔවුන් විසින් හඳුන්වා දුන් දැනුම් වර්ගීකරණ ක්‍රමයන් පිළිබඳව කරුණු නොදක්වා වර්ගීකරණය යන්න කුමක්දැයි අර්ථ නිරූපණ කිරීම තරමක් අසීරු කටයුත්තකි. මන්ද යත් වර්ගීකරණය බිහි වූයේ මෙකී ප්‍රාථමික දැනුම් වර්ගීකරණ තුළින් වීම නිසා ය. එහෙයින් ඔවුන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබූ වර්ගීකරණ ක්‍රමයන් පිළිබඳව කෙටියෙන් මෙහිදී කරුණු දක්වමු.

1. ඉන්ද්‍රිය වේද ශාස්ත්‍ර වර්ගීකරණය
2. ජලේටෝගේ වර්ගීකරණ ක්‍රමය (ග්‍රීක වර්ගීකරණය)
3. ඇරිස් ටෝටල්ගේ වර්ගීකරණ ක්‍රමය
4. ඇලෙක්සැන්ඩ්‍රියානු පුස්තකාල වර්ගීකරණ ක්‍රමය
5. ග්‍රැන්සිස් ඩේකන්ගේ වර්ගීකරණ ක්‍රමය
6. බෲනට්ගේ වර්ගීකරණ ක්‍රමය
7. ඩබ්.ටී.හැරිසන්ගේ වර්ගීකරණ ක්‍රමය
8. ප්‍රංශ ක්‍රමය

යනාදී මෙකී වර්ගීකරණයන් මූලිකම වර්ගීකරණ ක්‍රමයන් ලෙසින් දැක්වීමට පිළිවන. එනම්, දැනුම් වර්ගීකරණයේ මූලික අවස්ථාවන් ලෙසිනි.

මුල්ම ඥාන වර්ගීකරණ ක්‍රමය ලෙස ඉන්ද්‍රියානු සමාජය තුළ ප්‍රචලිතව පැවැති වේද ශාස්ත්‍රය දැක්විය හැකි ය. එමගින් විශ්ව ඥානය මූලික වශයෙන් ධර්ම, අර්ථ, කාම හා මොක්ෂ ලෙස ප්‍රධාන කොටස් හතරකට බෙදා දැක්වී ය. උපනිෂද් යුගයේ දී මේවා භාවිත කර ඇති බව ක්‍රිෂන් කුමාර් “Theory of Classification” නැමැති සිය ග්‍රන්ථයෙහි සඳහන් කරයි. උක්ත දැක් වූ කරුණුවලට අනුව හා එස්. ආර්. රංගානාදන්ට අනුව මෙම ප්‍රධාන විෂය ක්ෂේත්‍රයන්හි අන්තර්ගතය මෙහිදී මෙසේ කැටි කොට දැක්විය හැකි ය. එනම්,

- ධර්ම - නීතිය, දේවධර්ම ශාස්ත්‍රය, ආචාර විද්‍යාව, සමාජ විද්‍යාව
- අර්ථ - ව්‍යවහාරික හා ස්වභාවික විද්‍යාවන්, දේශපාලන විද්‍යාව, ආර්ථික විද්‍යාව හා සමාජ විද්‍යාවන්
- කාම - ශුද්ධ විද්‍යාවන්, ලලිත කලා හා සාහිත්‍යය
- මොක්ෂ - දර්ශනය, ගුප්ත අද්දැකීම

යනුවෙනි. මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය හුදෙක් ම “Socio Centered” හෙවත් සමාජය පදනම් කරගත්තක් ලෙසින් දැක්විය හැකි ය.

ඥාන වර්ගීකරණයන්ගේ සංයුතිය

බටහිර දාර්ශනික වර්ගීකරණ ක්‍රම ජලේටෝගෙන් (Plato ක්‍රි.පූ. 428347) ආරම්භ වූ බව පෙනී යයි. ග්‍රීක වර්ගීකරණ ක්‍රමය ලෙසින් ද හඳුන්වනු ලබන්නේ ජලේටෝ විසින් හඳුන්වා දෙනු ලැබූ වර්ගීකරණ ක්‍රමයම ය. ජලේටෝ ඔහුගේ සිතිවිලි ප්‍රධාන කොටස් තුනකට බෙදා දැක්වී ය. මේ අනුව ජලේටෝගේ දැනුම් වර්ගීකරණය කොටස් තුනකින් සමන්විත විය. එනම්,

- තර්ක ශාස්ත්‍රය
- භෞතික විද්‍යාව
- ආචාර විද්‍යාව

ලෙසිනි. මෙම දාර්ශනිකයා ඔහුගේ සිතට නැගුණු සිතිවිලි ඉහත සඳහන් අයුරින් වර්ග කර දැක්වීම තුළින් ඥාන වර්ගීකරණය පිළිබඳ යම් වැටහීමක් ලබා ගත හැකි ය. මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය පසුකාලීනව ඇරිස්ටෝටල් විසින් (Aristotal) පහත දැක්වෙන පරිදි තවදුරටත් වර්ධනය කරනු ලැබී ය.

1. න්‍යායාත්මක දර්ශනය තර්ක ශාස්ත්‍රය, ආධ්‍යාත්මික විද්‍යාව, ගණිතය, භෞතික විද්‍යාව
2. ප්‍රායෝගික දර්ශනය ආචාර ධර්ම, දේශපාලන විද්‍යාව, ආර්ථික විද්‍යාව
3. නිර්මාණාත්මක කලා ව්‍යවහාරික විද්‍යාව, ප්‍රයෝජනවත් කලා

ජලේටෝ විසින් ඉදිරිපත් කරන ලදුව පසුව ඇරිස්ටෝටල් විසින් ප්‍රතිනිර්මාණය කරනු ලැබූ මෙම දැනුම් වර්ගීකරණ ක්‍රමය උපයෝගීතාවය හෙවත් ප්‍රයෝජනය (Utility Centered) පදනම් කරගෙන නිර්මාණය වූවක් බව පෙනී යයි.

විද්‍යාවන් පිළිබඳ වූ වර්ගීකරණය හෙවත් ශාස්ත්‍රීය වර්ගීකරණය ලෙසින් මෙම වර්ගීකරණය හඳුන්වනු ලැබේ. ග්‍රීක වර්ගීකරණයෙන් පසුව එහි ආභාශය ඇතිව ගොඩ නැගුණු වර්ගීකරණ ක්‍රමයක් ලෙසින් මෙය හඳුන්වා දිය හැකි ය. මුළු විශ්වයම පදනම් කර ගෙන මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය බිහි වී ඇත.

මෙකී දැනුම් වර්ගීකරණය තුළ විෂයයන් කොටස් තුනකින් යුක්තව දැකගත හැකි ය. එනම්, ත්‍රිවිතී (Trivium), චතුර්විතීය (Quadrivium) හා තුන්වන පංතිය (Third group) ලෙසිනි. මෙහි පළමු පංතිය සඳහා වාග් විද්‍යාව හා තර්ක ශාස්ත්‍රය ඇතුළත් විය. දෙවන වර්ගය සඳහා ගණිතය, ජ්‍යාමිතිය, සංගීතය හා නක්ෂත්‍රය යන විෂයන් අයත්ව තිබුණි. තුන්වන පංතිය සඳහා දේව ධර්ම ශාස්ත්‍රය ද පාර භෞතික වාදය නෙතොත් අභිධර්මය ද අයත් වූ බව ක්‍රිෂන් කුමාර් විසින් සඳහන් කොට ඇත.

ක්‍රි.පූ. 1561 1626 අතර කාලයේ දී ජීවත් වූ ෆ්‍රැන්සිස් බේකන් විසින් ක්‍රි.පූ. 1605 දී තව ඥාන වර්ගීකරණ ක්‍රමයක් හඳුන්වා දෙනු ලැබී ය. ඒ ඔහුගේ “Advancement of knowledge” නැමැති ග්‍රන්ථය මගිනි. මෙය මනෝ විද්‍යාමූල (Psychology Centered) වර්ගීකරණ ක්‍රමයක් සේ සැලකේ. ඔහු මතකය (Memory),

පරිකල්පනය (Imagination) හා හේතු සාධනය (Reasoning) යනුවෙන් ප්‍රධාන මනෝ භාවයන් තුනක් හඳුන්වා දුන් අතර ඒ අනුව විශ්ව ඥානය වර්ග කිරීමට පහත පරිදි උත්සාහ දැරී ය.

1. ඉතිහාසය (History)	- මතකය (Memory)
2. කාව්‍යය (Poesy)	- පරිකල්පනය (Imagination)
3. දර්ශනය (Philosophy)	- තර්කනය (Reasoning)

මෙකී දාර්ශනික වර්ගීකරණ ක්‍රමය වර්තමාන වර්ගීකරණ ක්‍රම බිහි වීමට හේතු පාදක වූ බව පෙනී යයි. විශේෂයෙන් ම ඩිවි දශම හා විශ්ව දශම වර්ගීකරණයන්ට මෙකී වර්ගීකරණ ක්‍රමය පාදක වී ඇති බව ක්‍රිෂන් කුමාර් සඳහන් කරයි.

බේකන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබූ සිය වර්ගීකරණ ක්‍රමය උඩු යකුරු කරමින් ඩබ්.ටී.හැරිස් විසින් ක්‍රි.ව. 1870 දී තම වර්ගීකරණ ක්‍රමය ලොවට හඳුන්වා දෙනු ලැබී ය. එහි ප්‍රධාන සැලැස්ම මෙසේ විය.

1. දර්ශනය (Philosophy)
2. කාව්‍යය (Poesy)
3. ඉතිහාසය (History)

මේ සඳහා හැරිස් බේකන්ට වඩා පුළුල්ව මෙම කොටස් තුන පිළිබඳව කරුණු විග්‍රහ කොට දක්වා ඇත. ඉතිහාසය කී කල්හි එයට විද්‍යාව, ආගම්, සමාජීය හා දේශපාලනික ආදී විශාල දැනුම් සම්භාරයක් පිළිබඳව කරුණු ගෙන හැර දක්වා ඇත. පද්‍යයන්ට ලලිත කලා, ප්‍රබන්ධ, සාහිත්‍යය, කලා, මිශ්‍ර කෘති ආදිය ද ඇතුළත් කොට ඇත. දර්ශනය සඳහා ඉතිහාසය, භූගෝල විද්‍යාව, වර්තාපදාන ආදිය ඇතුළත් කරමින් අමුතුව ආකාරයේ වර්ගීකරණයක් ඉදිරිපත් කරනු ලැබී ය.

එමැනුවෙල් බාන් (Immanuel Kant) ද දැනුම් වර්ගීකරණයෙහි ගුරුකුල බිහි කිරීමෙහි පුරෝගාමියෙකු ලෙසින් කටයුතු කළ අයෙකු ලෙස සඳහන් කළ හැකි ය. මොහු දැනුම් ප්‍රධාන කොටස් දෙකකට බෙදා වෙන් කර දැක්වී ය.

1. දාර්ශනික (Philosophical)
2. ගණිතමය (Mathematical)

ලෙසින්. පසුව ඔහු විසින් දාර්ශනික කොටස නැවත ද කොටස් දෙකකට බෙදා දක්වා ඇති අතර දිගින් දිගටම එම කොටස් බෙදනයට ලක් කොට දැනුම් පුළුල් ලෙස විග්‍රහ කොට ඇත.

ක්‍රි.ව. 1820-1903 අතර කාලය තුළ දී පීවන් වූ හර්බට් ස්පෙන්සර් (Herbert Spencer) නැමැති දාර්ශනිකයා විසින් ප්‍රකාශ කරන ලද දැනුම් වර්ගීකරණයක් ද වෙයි. විද්‍යාවෙහි වර්ගීකරණය ලෙසින් දක්වා ඇති ඔහු විසින් රචිත සිය ග්‍රන්ථයෙහි සඳහන් අන්දමට දැනුම් ප්‍රධාන විෂය කොටස් දහයකට බෙදා වෙන් කොට ඇති බවක් දැකිය හැකි ය. මොහු විශ්ව දැනුම් විද්‍යාව ලෙසින් නම් කිරීමට තම කෘතිය තුළින් උත්සාහ දරා ඇති බවක් පෙනෙන්නට ඇත.

යුප්‍රවීස් ටයිග්‍රිස් ශිෂ්ටාචාරය (ක්‍රි.පූ. 850) තුළ පැවැති බවට සොයා ගන්නා ලද අසුර බනි පාල් (Asura - Bani - Pal) රජුගේ පුස්තකාලය පැරණිම පුස්තකාල අතුරින් එකකි. මෙහි ද මෙකී දැනුම් වර්ගීකරණයට අනුව එම පුස්තකාලයෙහි ද්‍රව්‍යය වර්ග කර තිබූ ආකාරය ඒ පිළිබඳ අධ්‍යයනය තුළින් වටහා ගැනීමට හැකියාව ඇත. එහි පුස්තකාල ද්‍රව්‍යය වූ මැටි පුවරු ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් දෙකකට බෙදා වෙන් කර තිබුණි. එනම්, පෘථිවිය හා දිව්‍ය ලෝකය ලෙසිනි. (Earth and Heaven) මෙය ද දැනුම් වර්ගීකරණයෙහි මූලික සිද්ධාන්තයක් ලෙසින් පෙන්වා දීමට හැකි ය. පෘථිවිය පිළිබඳ දැනුමත් දිව්‍ය ලෝකය පිළිබඳ දැනුමත් මෙකී ඥාන වර්ගීකරණය සඳහා පදනම වී ඇති බවට කිසිදු සැකයක් නොමැත.

පැරණිතම දැනුම් වර්ගීකරණ ක්‍රම අතුරින් එකක් ලෙස ඇලෙක්සැන්ඩ්‍රියානු පුස්තකාල වර්ගීකරණ ක්‍රමය හඳුන්වා දිය හැකි ය. ක්‍රි.පූ. 260/240 කාලය තුළ සිටිකැලිමාක්ස් මෙම ක්‍රමය හඳුන්වා දෙනු ලැබී ය. මොහු මෙම වර්ගීකරණය සිදු කොට ඇත්තේ එක් එක් විෂය දැනුම පදනම් කරගත් එකී වෘත්තිකයන්ට අනුව ය. එනම්,

1. කවීන් (Poets)
2. නීති සම්පාදකයින් (Lawmakers)
3. දාර්ශනිකයින් (Philosophers)
4. ඉත්හාසඥයින් (Historians)
5. විවිධ විෂයන් යටතේ ලියනලද ලේඛකයින් (Miscellaneous Writers)

මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය සකස් වී ඇත්තේ ඒ ඒ විෂය දැනුමට අදාල වෘත්තිකයින් වර්ග කර දැක්වීම තුළිනි. එක් එක් දැනුමට අදාල පුද්ගලයින් එක් එක් වර්ගයට මෙහිදී අයත් වෙති. මෙය ද දැනුම් වර්ගීකරණයේ එක් පරිනත අවස්ථාවක් ලෙසින් දැක්විය හැකි ය.

ක්‍රි.ව. 1810 දී ජේ. සී. බෲනට විසින් ප්‍රංශ පොත් වෙළඳුන් අතර පැවැති වර්ගීකරණ ක්‍රමය වැඩි දියුණු කිරීම මඟින් සිය වර්ගීකරණ ක්‍රමය එළි දක්වනු ලැබී ය. එය ප්‍රංශ ක්‍රමය (French System) ලෙසින් හඳුන්වනු ලැබී ය. මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය ප්‍රධාන කොටස් තුනකින් සමන්විත විය.

දැනුම් වර්ගීකරණය පිළිබඳ සිද්ධාන්තය මෙකී කාලවකවානුවලට පමණක් සීමා වුවක් නොවේ. එය බුද්ධ කාලය දක්වා තරම් ඈත අතීතයට දිව යන බවක් අපට දැක ගත හැකි ය. එදා බුදු රජානන් වහන්සේ ස්වකීය බුද්ධිය මෙහෙයවා ලබා ගත් දැනුම කොටස් කරමින් දේශනා කළහ. ඊට කදිම නිදසුනක් නම්, උන්වහන්සේ විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුණු සූත්‍ර සහ විනය යන ධර්ම කොටස් දෙක පෙන්වා දිය හැකි ය. සූත්‍ර කොටසෙහි උන්වහන්සේ විසින් දේශිත ධර්ම කරුණුත් විනය කොටසෙහි භික්ෂු භික්ෂුණීන් සඳහා පන වන ලද ශික්ෂා පදත් ඇතුළත් වෙයි. බුදු දහමෙහි දැනුම වර්ගීකරණය කොට ඇති අවස්ථාවක් ලෙසින් එය සඳහන් කළ හැකි ය.

තවද, බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව පළමු සංගීතියේ දී මහරහතන් වහන්සේලා බුදුසසුන විරාත් කාලයක් ඉදිරියට පවත්වා ගෙන යාම සඳහා බුද්ධ දේශිතය පිටක වශයෙන් තුනකටත් නිකාය වශයෙන් පහකටත් බෙදා දැක්වීම තුළින් අපට අවබෝධ කර ගත හැකි වන්නේ ග්‍රහණය කරගත් දැනුම යම් ක්‍රම වේදයකට අනුව වර්ග කිරීමයි. එපමණක් නොව නාවාංග සත්ථු සාසනය ලෙසින් බුද්ධ දේශිතය අංග නවයකට කොටස් කර දැක්වී ය. එකී කොටස් කිරීම සම්පූර්ණයෙන් ම සිදු කර ඇත්තේ දැනුම පදනම් කර ගෙන ය. එම කොටස් නවය මෙසේ දැක්විය හැකි ය.

1. සුත්ත (සුත්‍ර ධර්ම)
2. ගෙය්‍ය (ගාථා සහිත සුත්‍ර ධර්ම)
3. වෙය්‍යාකරණ (අභිධර්ම පිටකය)
4. උදාන (උදාන හෙවත් ප්‍රීති වාක්‍යය ලෙස දේශිත ධර්ම කොටස්)
5. ගාථා (ගාථා පමණක් අඩංගු ධර්ම කොටස්)
6. ඉතිවුත්තක (මෙසේ කියන ලදී ආදී ලෙසින් සඳහන් සුත්‍ර ධර්ම 110)
7. ජාතක (ජාතක කථා ධර්ම 447)
8. අබ්භුත ධම්ම (අද්භූත සිදුවීම් ඇතුළත් ධර්ම කොටස්)
9. වේදල්ල (වේදල්ල ලෙසින් දේශිත ධර්ම කොටස්)

මෙය දැනුම් වර්ගීකරණයෙහි මූලික අවස්ථාවක් ලෙසින් පෙන්වා දියහැකි අතර දැනුම් වර්ගීකරණ ගුරු කුලයක් ලෙසින් බුදු රජානන් වහන්සේ සහ ශ්‍රාවක පිරිස පෙන්වා දීමට පිළිවන. මේ අනුව තොරතුරු විග්‍රහ කොට බලන කල්හි දැනුම් වර්ගීකරණ ගුරු කුල රාශියක් පිළිබඳව තොරතුරු උක්ත දැක්වූ කරුණුවලින් අණාවරණය කරගත හැකි ය.

පුස්තකාල වර්ගීකරණ ක්‍රම

මුල් කාලීන ලේඛන මාධ්‍යයක් ලෙස සැලකෙන මැටි පුවරු හා පැපිරස් ආදිය ප්‍රථමයෙන් ඒවායෙහි විශාලත්වය අනුව වර්ග කර පැවැති බවත් පසු කාලීනව ඒවා යම් යම් මූලධර්ම මත හෝ සමකාලීනව ප්‍රචලිතව පැවැති ප්‍රධාන විෂයන් අනුව වෙන් වෙන් කාමරවල තැන්පත් කර තිබූ බවත් සඳහන් වේ. එපමණක් ද නොව පසුකාලීන පුස්තකාලයවලපවා පුස්තකාල ද්‍රව්‍යයවල බාහිර ස්වරූපය එනම්, විශාලත්වය, වර්ණය වැනි සාධක පදනම් කරගෙන පුස්තකාල සම්භාරය වර්ග කර තිබුණි. මෙවැනි සරල ක්‍රම ඉතාමත් සීමිත පුස්තකාල එකතුවක් සංවිධානය කිරීමට ප්‍රමාණවත් වුවද ක්‍රමයෙන් වැඩෙන පුස්තකාල සඳහා ප්‍රයෝජනවත් නොවී ය. ඊට හේතු වූයේ පුස්තකාල වර්ගීකරණ ක්‍රමයකින් අපේක්ෂිත අරමුණු එවැනි ක්‍රම මගින් ඉටු නොවන බැවිනි. මෙහිසා සමකාලීන දාර්ශනිකයන් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද ඥාන වර්ගීකරණ ක්‍රම හෙවත් දැනුම් වර්ගීකරණ ක්‍රම පදනම් කරගෙන පුස්තකාල වර්ගීකරණ ක්‍රම බිහි වන්නට විය. මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රම මගින් මූලික වශයෙන් විශ්ව ඥානය ප්‍රධාන විෂය

ශීර්ෂවලට බෙදනු ලැබී ය. එකී පුස්තකාල වර්ගීකරණයන් අතර වැදගත් වර්ගීකරණයන් ලෙසින් පහත සඳහන් ක්‍රමයන් පෙන්වා දිය හැකි ය.

1. විස්තාරණීය වර්ගීකරණ ක්‍රමය
2. කොන්ග්‍රස් පුස්තකාලීය වර්ගීකරණ ක්‍රමය
3. විශ්ව දශම වර්ගීකරණ ක්‍රමය
4. විෂය වර්ගීකරණ ක්‍රමය
5. දෙතිත් වර්ගීකරණ ක්‍රමය
6. ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක වර්ගීකරණ ක්‍රමය
7. ඩිවි දශම වර්ගීකරණ ක්‍රමය

හුදෙක්ම මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමයන් ඉහත දැක් වූ දැනුම් වර්ගීකරණ ක්‍රමයන්ගේ ක්‍රමික විකාශයන් ම බව අවධාරණයෙන් කිව යුතු ය. මේවා ද දැනුම් වර්ගීකරණ ක්‍රමයන් සේ නොසලකන අතර දැනුම් වර්ගීකරණය උදෙසා ගොඩනැගී තිබේ. මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමයන්හි යම් විද්‍යානුකූල බවක් දක්නට ඇත. මෙහිසා මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමයන් දැනුම් වර්ගීකරණයෙන් වෙන් කර දක්වයි.

විස්තාරණීය වර්ගීකරණ ක්‍රමය ක්‍රි.ව. 1821 (Expansive Classification System)

මෙම විස්තාරණීය වර්ගීකරණ ක්‍රමය හදුන්වා දෙනු ලැබූයේ සී. ඒ. කාටර් (C.A. Cutter) විසිනි. අකාරාදී සුවයක් සඳහා නීති සම්පාදකයකු වශයෙන් මොහු වඩාත් ප්‍රසිද්ධියක් උසුලන්නෙකි. මෙය මොහු විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලැබූයේ 1891-1893 කාලය තුළ දී ය. මෙය එකින් එක වෙන් වූ වර්ගීකරණ ක්‍රම 07 කින් සමන්විත වෙයි. පළමු වැන්න ඉතාමත් පුළුල් විෂයන් සඳහා ය. දෙවැන්න පළමු වැන්නට වඩා සංකීර්ණ විෂයන් සඳහා ය. මේ අයුරින් හත්වැනි කොටසට යන විට ක්‍රමයෙන් ඉතා සුක්ෂ්ම විෂයන් සඳහා අංක සැපයීමට හැකි වන පරිදි වර්ගීකරණ ක්‍රමය විස්තාරණය වී තිබුණි. පුස්තකාලයේ තත්ත්වය අනුව මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමයන් භාවිත කළ හැකි ය.

විස්තාරණීය වර්ගීකරණ ක්‍රමය ලෙස දැක් වූ මෙය නම් කර තිබුණේ ඉංග්‍රීසි හෝඩියේ A,B,E,F,H,L,Y ලෙසිනි. මෙම ක්‍රමය වඩාත් පුළුල් කිරීම තුළින් අනෙකුත් වර්ගීකරණ ක්‍රම ගොඩ නගන ලදී. මෙහි පස් වන අවස්ථාවට ළඟා වන විට ඉංග්‍රීසි හෝඩියෙහි අක්ෂර සියල්ලක්ම පාහේ මේ සඳහා යොදා ගෙන තිබුණි. ශුද්ධ අංකනයක් මේ සඳහා භාවිත කරන ලදී. මෙය වේගයෙන් සංවර්ධනය වන පුස්තකාලයක් සඳහා යෝග්‍ය නොවේ. මන්ද යත් සංවර්ධනය වන්නට වන්නට අංක මාරු කරන්නට සිදු වන හෙයිනි.

කොන්ග්‍රස් පුස්තකාලීය වර්ගීකරණ ක්‍රමය ක්‍රි.ව. 1901 (Library of Congress Classification)

ඇමරිකාවේ කොන්ග්‍රස් පුස්තකාලීය පොත් එකතුව පදනම් කරගෙන කර තිබූ කොන්ග්‍රස් පුස්තකාලීය වර්ගීකරණ ක්‍රමය න්‍යායාත්මක පදනමකින් සකස් වූ වර්ගීකරණ ක්‍රමයක් නොවන අතර එය එහි එකතුවට ගැළපෙන පරිදි සකස් කරන ලද්දකි. විෂය විශේෂඥයින් විසින් බිහි කරන ලද මෙකී වර්ගීකරණ ක්‍රමයෙහි

සැලැස්ම 1901 දී ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද අතර වර්ගීකරණ ක්‍රමය ක්‍රි.ව. 1904 දී ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. අවශ්‍ය අවස්ථාවන්හිදී මෙය සංස්කරණයට පත් කර ගත හැකි ය. අංකනය සඳහා ඉංග්‍රීසි ලොකු අකුරු හා අරාබි ඉලක්කම් ප්‍රධාන වශයෙන් භාවිත කරයි. මීට අමතරව තික (.) මෙයට යොදා ගනී. විශ්ව දැනුම ප්‍රධාන වර්ග පංති 20 කට මෙහි දී බෙදා දක්වා ඇත. මේ සියල්ල සඳහාම යොදා ගෙන ඇත්තේ ඉංග්‍රීසි හෝඩියෙහි අක්ෂරයන් ය. පොදු වර්ගය 'A' අක්ෂරය යටතේ දක්වා ඇති අතර 'I, Q, W, X, Y' යන අක්ෂරඅනාගත භාවිතය සඳහා වෙන් කර ඇත.

විශ්ව දශම වර්ගීකරණ ක්‍රමය ක්‍රි.ව. 1905 (Universal Decimal Classification System)

විශ්ව දශම වර්ගීකරණ ක්‍රමය බිහි වන්නේ ක්‍රි.ව. 1904 1907 කාලය තුළ දී ය. “Handbook to the Universal Bibliographic Repertory” නැමැති ග්‍රන්ථය මෙහි පළමු සංස්කරණය විය. ක්‍රමානුකූලව වර්ධනය වූ මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය 1927 සිට 1933 දක්වා දෙවන සංස්කරණය “Classification of Decimal Universal” යන නමින් ප්‍රකාශයට පත් විය. මෙහි උප බෙදුම් 70000 ක් පමණ දැක ගත හැකි ය. මෙහි තුන් වන සංස්කරණය 1934 සිට 1951 දක්වා කාලය තුළ ප්‍රකාශයට පත් විය. 1928 දී මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය බ්‍රිතාන්‍ය විද්‍යා කෞතුකාගාර පුස්තකාලය සඳහා භාවිත කරන ලද අතර එහිදී මෙය වඩාත් සංකීර්ණ වර්ගීකරණ ක්‍රමයක් බවට පත් විය. මෙහි වක්‍ර දෙකක් දැක ගත හැකි ය. ප්‍රධාන විෂය ක්ෂේත්‍ර 09 ක් මෙහි දක්නට ඇති අතර මෙහි භාවිත කරන මූලිකසංකේත +, /, [], : , ;, :: යනාදියයි.

විෂය වර්ගීකරණ ක්‍රමය ක්‍රි.ව. 1906 (Subject Classification)

අංග සම්පූර්ණ නොවූව ද මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය යම්කිසි න්‍යායකට අනුව ගොඩ නගන ලද මුල්ම වර්ගීකරණ ක්‍රමය ලෙසින් පෙන්වා දීමට හැකි ය. මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය මුලින් ම ඉදිරිපත් කරන ලද්දේ ජෙම්ස් ඩර් බ්‍රවුන් (James Duff Brown) සහ ජෝන් හෙන්රි ක්වින් (John Henry Quinn) යන දෙදෙනා විසිනි. මෙය ක්වින් බ්‍රවුන් (Quinn Brown) වර්ගීකරණය ලෙසින් නම් කෙරිණි. ප්‍රධාන වර්ග පංති අටකින් සමන්විත මෙය බ්‍රවුන් විසින් මෙම වර්ග පංති ගොඩ නගා ඇත. අංකනය සඳහා ඉංග්‍රීසි අක්ෂර භාවිත කොට ඇත.

දෙකින් වර්ගීකරණ ක්‍රමය ක්‍රි.ව. 1933 (Colon Classification System)

ආචාර්ය එස්. ආර්. රංගනාදන් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය න්‍යායාත්මක පදනමක් මත බිහි වූ ප්‍රථම වර්ගීකරණ ක්‍රමය ලෙසින් පිළිගැනේ. ක්‍රි.ව. 1933 දී මෙය හදුන්වා දෙන ලදී. මෙහිදී රංගනාදන් විශ්ව දැනුම ප්‍රධාන ශීර්ෂ 26 කට බෙදා වෙන් කර දැක්වී ය. විෂය අංකනය සඳහා ඉංග්‍රීසි හෝඩියේ අක්ෂර හා අරාබි ඉලක්කම් ආදී ලෙසින් මිශ්‍ර අංකනයක් යොදා ගන්නා ලදී. ගණිතමය ලකුණු හා විරාම ලක්ෂණ වර්ග අංක ගොඩ නැගීමේ දී සංකේත වශයෙන් යොදා ගෙන ඇත.

මෙහි අංක ගොඩ නැගීම සඳහා අදහස් තලය (Idea Plane), වාග් තලය (Verble Plane), අංකන තලය (Notation Plane) යනුවෙන් කොටස් තුනක් හදුන්වා දෙනු ලැබී ය. විෂය විශ්ලේෂණය සඳහා මූලික කරුණු පහක් හදුන්වා දුන් අතර ඒවා පංච මූල සංවර්ග යනුවෙන් හදුන්වනු ලැබී ය. (Five Fundamental Catalogories) ඒවා විෂයාංශ (Facets) යනුවෙන් ද හදුන්වයි. ඒවා නම්,

1. පෞර්ෂත්වය (Personality)
2. ද්‍රව්‍යය (Matter)
3. ශක්තිය (Energy)
4. අවකාශය (Space)
5. කාලය (Time)

මෙය කෙටියෙන් P M E S T ලෙස හදුන්වනු ලබන්නේ එහි ඉංග්‍රීසි වචනයෙහි මුල් අක්ෂර උපයෝගී කර ගෙන ය. මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමයෙහි වර්ග පංති කොටස් තුනකට බෙදා දක්වා නැවත ඒ කොටස් යටතේ නැවත වර්ග කර දක්වා ඇත. ඉංග්‍රීසි අක්ෂර සහ සහ සංඛ්‍යාවන් ද අංකනය සඳහා භාවිත කර ඇත. මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය පසුකාලීන වර්ගීකරණ ක්‍රමයන්ට මහත් රුකුලක් වී ඇති බවත් මෙහිදී සඳහන් කළ යුතු ය.

ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක වර්ගීකරණ ක්‍රමය ක්‍රි.ව. 1940 (Bibliographic Classification System)

මෙහි ඉතිහාසය 1929 දක්වා ඇත කාලය දක්වා දිව යන්නකි. 1929 දී “Henry Evelyn Bliss” විසින් ප්‍රකාශිත “The Organization of Knowledge and System of the Science” කෘතියේ අරමුණ වූයේ ස්ථාවර බුද්ධිගෝචර විද්‍යාත්මකව පිළිගත හැකි හා උචිත වර්ගීකරණ ක්‍රමයක් සඳහා පදනම සකස් කිරීමයි. මෙම වර්ගීකරණයේ මුල් සැලැස්ම 1953 දී “A system of Bibliographic Classification” (BC1) නමින් ප්‍රකාශයට පත් විය. අංකනය කෙටි කළ මොහු ඒ සඳහා ඉංග්‍රීසි හෝඩියේ අක්ෂර යොදා ගෙන ඇත.

1967 දී ඉහතින් සඳහන් කළ ප්‍රකාශනය ප්‍රතිශෝධිත ප්‍රකාශනයක් ලෙසින් මුද්‍රණය විය. ඒ බිලිස් වර්ගීකරණ සංගමය මගිනි. මෙසේ සංශෝධනය වූ එකී වර්ගීකරණ ක්‍රමය පසුව “BC2” නමින් ප්‍රකාශයට පත් විය. එය අලුත් ම වර්ගීකරණ ක්‍රමයක් බඳු විය. එහි අන්තර්ගතය මෙසේ ය. ප්‍රධාන විෂය න්‍යායාත්මක මූලධර්ම මත පිහිටා සංවිධානය කර ඇත.

- සෑම ප්‍රධාන වර්ගයක් ම හා උප වර්ගයක් ම විෂය විශ්ලේෂිත වේ.
- සෑම මිශ්‍ර වර්ගයක් ම පරිපූර්ණ හා මනා සම්බන්ධතාවයකින් යුත් උපහරණ ක්‍රමයක් භාවිත කෙරේ.
- අංකනය සඳහා 1 සිට 9 දක්වාත් A සිට Z දක්වාත් අංකන 35 භාවිත කෙරේ.

- අංග සම්පූර්ණ ආකාරාදී විෂය සුවිසක් දක්නට ඇත.

ඩිවි දශම වර්ගීකරණ ක්‍රමය ක්‍රි.ව. 1876 (Dewey Decimal Classification System)

ඇමෙරිකාවේ නිව්යෝර්ක් නගරයේ දී ක්‍රි.ව. 1857 දී උපතලද පුස්තකාල ක්ෂේත්‍රයෙහි පුරෝගාමියෙකු වූ මෙල්වින් ලුවිස් කොසුත් ඩිවි (Melvin Luvis Kosuth Dewey) විසින් මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය හඳුන්වා දෙනු ලැබී ය. මෙහි ප්‍රථම සංස්කරණය නිකුත් කරන ලද්දේ 1876 වර්ෂයේ දී ය. මෙය පිටු 44 ක් තරම් ඉතාමත් කුඩා පොත් පිංවකි. මෙහි ග්‍රන්ථ නාමය වූයේ “A Classification and subject index for cataloguing and arranging the books and pamphlets of a library” යනුවෙනි. ලොව පුරා රටවල් 135 කටත් අධික ප්‍රමාණයක පුස්තකාල දෙලක්ෂයක පමණ සිය එකතූන් සංවිධානය කිරීම සඳහා යොදා ගනු ලබන්නේ මෙම ඩිවි දශම වර්ගීකරණ (Dewey Decimal Classification) ක්‍රමයයි.

සමස්ත මානව දැනුම ප්‍රධාන පංති 10 කට බෙදා වෙන් කොට ඒ එක් එක් පන්තියක් වරකට අනූ පන්ති 9 බැගින් පියවර දෙකක දී බෙදා පන්ති 1000 කින් සමන්විත වූ වර්ග ක්‍රමයක් ලෙස නිමවන ලද මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය අද වන විට වසර 130 ක් පමණ පසුකරගෙනවිත් ඇත. මෙම වසර 130 තුළ බිහි වූ මානව දැනුම් ක්ෂේත්‍රය තුළ බිහි වූ නව විෂයන් නියෝජනය කිරීමට මහත් රුකුලක් වී ඇති මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය අද වන විට සංස්කරණ 22 කින් සමන්විතව දක්නට ඇත. එදා කුඩා පිටු 44 කින් ආරම්භ වූ මෙකී වර්ගීකරණ ක්‍රමය 2011 වර්ෂයේ මුද්‍රිත 23 වන සංස්කරණය වන විට පිටු දහස් ගණනකින් සමන්විත වූ වෙළුම් 4 කින් පරිපූර්ණ වී ඇත. ඩිවිගේ මෙකී වර්ගීකරණ ක්‍රමයෙහි පදනමෙහි ශක්තිමත් භාවය කෙතරම් ද යත් අද වන විටත් වර්ග අංක අතළොස්සක් හැර අනෙක් කිසිදු කරුණක කුඩා හෝ වෙනසක් සිදු වී නැත්තේ ය.

මෙම වර්ගීකරණයෙහි ජනප්‍රියත්වයට හේතු වූ ප්‍රධාන සාධකයන් අතර

1. සාධාරණත්වය
2. තර්කානුකූලභව
3. පොදු සංකේත පද්ධතිය
4. නම්‍ය බව

යන කරුණු සඳහන් කළ හැකි ය. අංකනය සඳහා මෙහිදී අරාබි ඉලක්කම් යොදා ගැනීම මෙහි ඇති ප්‍රධාන පොදු සංකේත පද්ධති යයි. එය මෙහි සාර්කත්වයට එක් රුකුලක් වී ඇති බව කිව යුතු ය.

ඩිවි දශම වර්ගීකරණ ක්‍රමය හුදු වර්ගීකරණ ක්‍රමයක් පමණක් ම නොවේ. එය දැනුම් වර්ගීකරණය පාදක කොට ගත් ග්‍රන්ථ වර්ගීකරණ ක්‍රමයකි. ඩිවි දශම වර්ගීකරණයෙහි නිර්මාතෘ ඩිවිගේ වචනවලින්ම කිවහොත් ඩිවි දශම වර්ගීකරණ ක්‍රමයෙහි පරමාර්ථය වන්නේ ලේඛනගතව ඇති සමස්ත මානව දැනුම එක් එක් විෂය ශීර්ෂ යටතේ එක්තැන් කොට එම විෂය ක්ෂේත්‍ර අනුපිළිවෙලින් ගොනු කිරීමයි. 2003 වර්ෂයේදී නිකුත් කරන ලද ඩිවි 22 වන සංස්කරණය වන විට

බොහෝ අලුත් විෂයන් ද බොහෝ වෙනස්කම් රැසකට ද ලක් වි ඇති බවක් දක්නට ඇත.

එමෙන්ම ඒ වන විට මෙම වර්ගීකරණ ක්‍රමය දෘඩ තැටියක් (CD) ලෙසින් ද ලබා ගත හැකි වූ අතර එහි ඇති වූ අනිසි භාවිතය හේතුවෙන් එය මේ වන විට නවතා දමා ඇති නමුත් අන්තර්ජාලය ඔස්සේ <http://www.oclc.org> හි ඩිවි වෙබ් පිටුව භාවිතයට ගෙන මෙකී වර්ගීකරණ ක්‍රමය භාවිත කිරීමට අවස්ථාව උදා වී ඇත. කුමන සංස්කරණයන්ට බදුන් වුවත් කිනම් ආකාරයෙන් පල වුවත් ඒවා කිසිවකින් එදා ඩිවි විසින් හඳුන්වා දෙනු ලැබූ මෙහි මූලික පදනමෙහි කිසිදු වෙනසකට හේතුවක් වී නොමැත. අනෙකුත් වර්ගීකරණයන්ට වඩා ඩිවිහි ඇති සුවිශේෂතාවයක් ලෙසින් මෙම නොවෙනස් ගුණය පෙන්වා දිය හැකි ය. මෙතැන් සලකා බලන කල්හි ඩිවි දශම වර්ගීකරණ ක්‍රමය ඉහතින් දැක් වූ සියලු වර්ගීකරණයන්ට වඩා අතිශයින් පිරිපුන් වර්ගීකරණ ක්‍රමයක් ලෙසින් පෙන්වා දීමට හැකි ය.

සමාලෝචනය

මෙසේ සලකා බලන කල්හි දැනුම් වර්ගීකරණය යන්න ඉතා ඇත අතීතයේ සිට ම පැවත එන්නක් බවත් එසේ පැවත එන්නා වූ දැනුම් වර්ගීකරණය පුස්තකාල වර්ගීකරණයන්හි පදනම වූ බවත් නිගමනය කළ හැකි ය. ඉහතින් දක්වන්නට යෙදුණු තොරතුරුවලින් ද ඒ බව වඩාත් තහවුරු කර ඇත. මේ සියලු ම වර්ගීකරණ ක්‍රමයන් අදාළ ඥාන සම්භාරයන් නිවර්දිව ස්ථාන ගත කිරීම උදෙසා නිර්මාණය කර ගෙන ඇති බව අදහස් කළ හැකි ය. එමෙන් ම ඒ ඔස්සේ පසුකාලීනව බිහි වූ පුස්තකාලය වර්ගීකරණයන් එක හා සමාන පුස්තකාල සම්පත් එක්තැන් කිරීම සඳහාත්, පහසුවෙන් ඒ වෙත ප්‍රවේශ වීම සඳහාත් නිර්මාණය කර ඇති බව නිගමනය කළ හැකි ය.

එමෙන් ම නිරන්තරයෙන් අවුල් වන පුස්තකාල ද්‍රව්‍යයන් නැවත ස්ථාන ගත කිරීමේ පහසුව සඳහාත් මෙම වර්ගීකරණයන් වැඩි දියුණු වී ඇති බවක් නිගමනය කළ හැකි ය. මේ අනුව දැනුම් වර්ගීකරණයන් ඇරඹී පුස්තකාල වර්ගීකරණය පුස්තකාල ක්ෂේත්‍රය සඳහා මහගු සේවයක් ඉටු කර ඇති අතර වර්තමාන පුස්තකාල ක්ෂේත්‍රයෙහි පවත්නා වර්ගීකරණයන්ගේ උත්තමිය උදෙසා එමඟින් ලැබී ඇති පිටුබලය සීමා රහිත බව අවසාන වශයෙන් කිව හැකි ය.

ආශ්‍රේය කෘති

1. පියදාස, ටී.ඒ. (1999), පුස්තකාල විද්‍යා ප්‍රවේශය, කතෘ, කොළඹ.
2. පද්මසිරි, ඒ. ආර්. (2006), පුස්තකාල වර්ගීකරණය, කතෘ, යක්කල.
3. ගුණසේකර, ධනපාල (1998), පුස්තකාල විද්‍යාවේ මූලිකාංග, එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.
4. මාරසිංහ, චෝල්ටර් (1994), වර්ගීකරණය පිළිබඳ සිද්ධාන්ත පුස්තකාල විද්‍යා සද්ධර්මාකර ශාස්ත්‍රීය ලිපිසරණය, සද්ධර්මාකර විද්‍යායතන පිරිවෙන, පානදුර.

5. රණසිංහ, පියදාස (2011), ඩීවී දඹ මර්ගීකරණයේ න්‍යාය හා භාවිතය, කර්තෘ, රාගම.
6. Kumar, Krishan (1979), *Theory of Classification*, Viks Publishing House PVT LTD, New Delhi.
7. Choral, R. A, Parmer P. P (1989), *Encyclopedia of Library and Information Science*, Anmol Publication, New Delhi.
8. Satija, M.P (2004), *a Dictionary of Knowledge Organization*, Guru Nanak Dev University, Amritsar.
9. Satija, M.P (2007), *the Theory and Practice of the Dewey decimal classification System*, Guru Nanak Dev University, Amritsar.
10. Kanna, J.K. and Yohra, R. (1996), *Handbook of Library Classification System*, Beacon Books, New Delhi.
11. Gupta, S. (1997), *Decimal Classification System*, M.D. Publications, New Delhi.
12. Vitzine-Goetz, D. and Mitchell, J.S. (2001), 'Classification Resezrch at OCLC', *Journal of Library Administration*, 34 (1/2): 199-208.
13. Wikipedia.org (2014), *Library Classification*, [online], Available at: http://en.wikipedia.org/wiki/Library_classification, [accessed 05 Aril 2014]
14. Wikipedia.org (2014), *Dewey decimal classification* [online], Available at: http://en.wikipedia.org/wiki/Dewey_Decimal_Classification, [accessed 05 Aril 2014]